

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział 1. Rozwój własności ziemskiej rycerstwa na Pomorzu Gdańskim od pocz. XIII w. do 1309 r.	22
1.1. Własność ziemska rycerstwa w pocz. XIII w.	22
1.2. Uwarunkowania rozwoju własności rycerskiej po 1227 r.	24
1.3. Własność rycerska w księstwie Sambora II w 3. ćw. XIII w.	25
1.4. Rozwój własności rycerskiej w księstwie pomorskim w czasie samodzielnego panowania Mściwoja II	29
1.4.1. Nadania na rzecz rycerzy i ich beneficjenci	29
1.4.2. Wielka własność rycerstwa do 1294 r.	34
1.4.3. Rozwój immunitetu w dobrach rycerskich	38
1.5. Budowa władztw możnych pomorskich na przełomie XIII i XIV w.	48
Rozdział 2. Rozbudowa i funkcjonowanie władztwa terytorialnego Zakonu Krzyżackiego a zmiany w strukturze majątkowej pomorskiego rycerstwa w latach 1309–1454	51
2.1. Zakon Krzyżacki a status prawny dóbr rycerskich	51
2.2. Przejmowanie własności rycerskiej przez Zakon	59
2.3. Nadania Zakonu na rzecz rycerstwa	64
2.4. Ograniczenia swobody obrotu nieruchomościami	75
2.5. Udział rycerstwa w zarządzie terytorialnym kraju i związane z tym korzyści majątkowe	77

Rozdział 3. Formy gospodarowania i źródła dochodów dóbr rycerskich na Pomorzu Gdańskim pod panowaniem krzyżackim	82
3.1. Dochody z wsi chłopskich na prawie niemieckim	82
3.2. Dochody z wsi chłopskich na prawie polskim	88
3.3. Wielkość wsi chłopskich	92
3.4. Folwarki	94
3.5. Własność bezknieca	97
Rozdział 4. Obciążenia ekonomiczne rycerstwa na Pomorzu Gdańskim w czasach panowania Zakonu Krzyżackiego	101
4.1. Ciężary prawa polskiego	101
4.1.1. Danina świni i krowy	101
4.1.2. Kośne	106
4.1.3. Przewód	108
4.1.4. Haber rechen	109
4.2. Ciężary prawa niemieckiego	110
4.2.1. Płużne	110
4.2.2. Czysz rekognicyjny	112
4.3. Czysze pieniężne na rzecz Zakonu	113
4.4. Podatki nadzwyczajne	115
4.5. Dziesięcina biskupia	116
Rozdział 5. Obciążenia militarne rycerstwa pomorskiego na rzecz Zakonu Krzyżackiego w XIV–XV w.	119
5.1. Podstawa wymiaru obciążeń militarnych	120
5.2. Rodzaje służby zbrojnej rycerstwa i jej koszty	126
5.3. Zakres rzeczowy służby – udział w wyprawach i obronie ziemi	131
5.4. Zakres rzeczowy służby – roboty zamkowe	135
5.5. Kwestia egzekwowania służby zbrojnej po 1410 r.	137
Rozdział 6. Zasady dziedziczenia i podziały spadkowe dóbr rycerskich na Pomorzu Gdańskim pod panowaniem Zakonu Krzyżackiego	140
6.1. Dziedziczenie zstępnych	142
6.1.1. Prawo polskie	142
6.1.2. Prawo „lepszyc Pomorzan”	144
6.1.3. Prawo magdeburskie	146
6.1.4. Prawo chełmińskie	149
6.2. Dziedziczenie małżonków	150
6.2.1. Zwyczajowe prawo polskie	150
6.2.2. Prawo „lepszyc Pomorzan”	151
6.2.3. Prawo chełmińskie	152
6.2.4. Prawo magdeburskie	153

6.3. Dziedziczenie braci idalszych krewnych bocznych	154
6.3.1. Prawo polskie	154
6.3.2. Prawo magdeburskie	156
6.3.3. Prawo chełmińskie	158
6.3.4. Inne podstawy prawne	159
6.4. Dziedziczenie wstępnych	159
6.5. Podziały i skupianie dóbr	160
6.5.1. Sposoby podziału majątku	160
6.5.2. Łączenie majątków poprzez dziedziczenie	162
6.6. Puścizny	162
Rozdział 7. Własność ziemska szlachty w województwie pomorskim	
od poł. XV do końca XVI w.	165
7.1. Proces alodializacji dóbr szlacheckich	166
7.1.1. Daniny i powinności gospodarcze	166
7.1.2. Świadczenia militarne	167
7.1.3. Znaczenie akcji potwierdzania przywilejów w latach 1526–1556	169
7.2. Zmiany zasad dziedziczenia dóbr ziemskich w XV–XVI w.	171
7.3. Formy gospodarowania i źródła dochodów	174
7.4. Przemiany struktury majątkowej szlachty pomorskiej	
od poł. XV do końca XVI w.	176
7.4.1. Od poł. XV w. do końca stulecia	176
7.4.2. Rozwój własności ziemskiej szlachty w XVI w.	177
7.4.3. Znaczenie królewszczyzn dla rozwoju wielkiej własności	
ziemskiej szlachty pomorskiej	179
Zakończenie	186
Bibliografia	194
Indeks nazw miejscowości	204